

รายงานสรุปผลงานสัมมนาวิชาการญี่ปุ่นศึกษา เรื่อง “บาทแข็ง เยนอ่อน ญี่ปุ่นจะไม่ลงทุนในไทยแล้ว”

วรรณิษา ไวยฉายี

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้รายงานผลการจัดงานสัมมนาวิชาการญี่ปุ่นศึกษาเรื่อง “บาทแข็ง เยนอ่อน ญี่ปุ่นจะไม่ลงทุนในไทยแล้ว” โดยได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จัดขึ้นเมื่อวันจันทร์ที่ 17 มิถุนายน 2556 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ห้องสายสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา วัตถุประสงค์ของการสัมมนานี้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยและเอเชีย เพื่อเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างหน่วยงานราชการ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ที่สนใจในประเด็นด้านการค้าและการลงทุนจากญี่ปุ่น และเพื่อกระชับความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นผ่านช่องทางหน่วยงานวิชาการ โดยวิทยากรรับเชิญสำหรับงานสัมมนาครั้งนี้ 4 ท่าน คือ ดร.บงกช อนุโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักการตลาดเพื่อการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน Mr.Seiya Sukegawa จากองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (เจโทร) กรุงเทพฯ ดร.เนตรนภา ยานูชิตะ จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระ เจริญพร จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีผู้ร่วมงานสัมมนาทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

คำสำคัญ: การลงทุนของญี่ปุ่น ความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน

**A Report on Japanese Studies Seminar
Titled “Strong Baht, Weak Yen: Will Japan no Longer
Invest in Thailand?”**

Wannisa Vaichayee*

Institute of East Asian Studies, Thammasat University

Abstract

This article reports the results of the seminar on Japanese studies titled “Strong Baht, Weak Yen: Will Japan no Longer Invest in Thailand”, which was organized by the Center for Japanese Studies, Institute of East Asian Studies, Thammasat University, Rangsit Campus. It was held on Monday, June 17, 2013 at 13:00 pm to 16:00 pm at the Japanese-Thai Relationship Room of the Institute of East Asian Studies. The purposes of this seminar were to disseminate in-depth knowledge about Japanese investments in Thailand and Asia; to provide a platform for exchange of attitudes among government agencies, academic faculties, students and the general public interested in the issues of trade and investment from Japan; and to strengthen Japan-Thailand relations through academic sphere. The invited speakers for this seminar included 4 persons: Dr. Bonggot Anuroj, Executive Director, Investment Marketing Bureau, Board of Investment; Mr. Seiya Sukegawa, Senior Economist of Japan External Trade Organization (JETRO), Bangkok Office; Dr. Natenapha Yabushita of the Thammasat Business School, Thammasat University; and Assistant Professor Dr. Peera Charoenporn, Faculty of Economics, Thammasat University. Approximately 100 people attended the seminar.

Keywords: Japanese investments, audience satisfaction

* Corresponding author e-mail: mamwannisa@yahoo.com

1. ความเป็นมาของการจัดสัมมนา

หลังจากการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยที่สองของนายชินโซ อาเบะ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2555 (สมัยแรกเมื่อปี 2549) ได้ดำเนินนโยบายผ่อนคลายนโยบายการเงิน Quantitative Easing (QE) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยร่วมมือกับผู้อำนวยการกลางของญี่ปุ่น นายฮารุฮิโกะ คูโรดะ (รับตำแหน่งเมื่อมีนาคม 2556) อัดฉีดเม็ดเงินมหาศาล (มูลค่าสูงถึง 1.4 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือ 42 ล้านล้านบาท) เข้าสู่ระบบเพื่อหวังให้เศรษฐกิจหลุดพ้น

จากปัญหาเงินฝืดที่ธนาคารเติบโตมาตลอดกว่าสองทศวรรษ นโยบายดังกล่าวถูกขนานนามว่า “อาเบะโนมิกส์ (Abenomics)” จากนโยบายนี้เองทำให้เงินเยนอ่อนค่าลง อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น โดยคาดว่าจะสูงราวร้อยละ 2 ภายในระยะเวลา 2 ปี ผลจากค่าเงินเยนอ่อนช่วยกระตุ้นภาคการส่งออกของญี่ปุ่น หลังจากที่ต้องเผชิญกับการขาดดุลการค้าต่อเนื่องจากการแข็งค่าของเงินเยน ในขณะเดียวกันก็ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกหันมาวิตกกังวลกับสงครามค่าเงิน จากการปั่นป่วนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลต่างๆ เป็นไปในทิศทางที่แข็งค่าขึ้น ส่วนทางค่าเงินเยนที่อ่อนตัว ประเทศไทยก็เช่นกันต้องเผชิญกับค่าบาทแข็ง จนเกิดแรงกดดันทั้งฝ่ายรัฐบาลและผู้ส่งออกให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินนโยบายลดอัตราดอกเบี้ย ให้ค่าเงินบาทอ่อนค่าลง เพื่อไม่ต้องสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน

ศูนย์ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงเห็นควรจัดโครงการสัมมนาวิชาการญี่ปุ่นศึกษา ในหัวข้อเรื่อง “บาทแข็ง - เยนอ่อน ญี่ปุ่นจะไม่ลงทุนในไทยแล้ว?” โดยเรียนเชิญวิทยากร จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) องค์กรส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (เจโทรกรุงเทพฯ) อาจารย์จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และอาจารย์จาก

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้มีประสบการณ์และผลงานวิจัยด้านการค้าและการลงทุนของญี่ปุ่น มาบรรยายเพื่อเผยแพร่ความรู้ เพื่อให้เห็นภาพรวมของยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนของญี่ปุ่นในเอเชีย รวมทั้งตำแหน่งจุดยืนของประเทศไทย เพื่อตอบคำถามว่าญี่ปุ่นไม่ลงทุนในไทยแล้วจริงหรือ? ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันของผู้เข้าสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทยและเอเชีย
2. เพื่อเป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างหน่วยงานราชการ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจในประเด็นด้านการค้าและการลงทุนจากญี่ปุ่น
3. เพื่อกระชับความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นผ่านช่องทางหน่วยงานวิชาการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้ความเข้าใจเรื่องประวัติศาสตร์การลงทุนของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออก และไทย
2. ความรู้ความเข้าใจต่ออนาคตการลงทุนของญี่ปุ่นในเอเชียตะวันออก และไทย
3. ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและภาคเอกชนไทยเกี่ยวกับการเตรียมรับการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นเพื่อการอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจไทย
4. องค์กรความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (FDI) ซึ่งบทเรียนของญี่ปุ่นจะช่วยในการศึกษารูปแบบการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของภาคเอกชนไทยในภูมิภาคอาเซียนตามกรอบ AEC และ RCEP (หรือ ASEAN+6)

2. เนื้อหาสาระในการสัมมนา

ความรู้ที่ได้รับจากวิทยากรรับเชิญในงานสัมมนาครั้งนี้มี 4 ท่าน คือ ดร.บงกช อนุโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักการตลาดเพื่อการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน Mr.Seiya Sukegawa จากองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (เจโทรกรุงเทพฯ) ดร.เนตรนภา ยาบุชิตะ จากคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระ เจริญพร จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยแต่ละท่านได้ให้ข้อสังเกตดังนี้

ในบรรดาประเทศมหาอำนาจของโลก “ประเทศญี่ปุ่น” ย่อมเป็นชื่อหนึ่งที่หลายคนนึกถึง นอกจากความเป็นมหาอำนาจทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นจุดแข็งของประเทศญี่ปุ่นในสายตาชาวโลก คือ การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจากนโยบาย “อาเบะโนมิกส์” ของ นายกรัฐมนตรีชินโง อาเบะ ที่เน้นส่งเสริมการลงทุนในภาคเอกชนและมาตรการที่ทำให้เงินเยนอ่อนค่าลง ส่งผลให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นฟื้นตัวอีกครั้ง ท่ามกลางความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโลก สำหรับประเทศไทย สิ่งที่น่าวิตกจากมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลประเทศญี่ปุ่น คือ “หากเงินเยนอ่อนลงและเงินบาทแข็งขึ้น จะส่งผลกระทบต่อการลงทุนของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยอย่างไร”

ดร.บงกช อนุโรจน์ วิทยากรจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ตั้งข้อสังเกตว่า การลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นไปตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลก โดยยกตัวอย่างการลงทุนในช่วงปี 2552 ซึ่งสหรัฐฯ มีวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้ประเทศญี่ปุ่นลงทุนในประเทศไทยค่อนข้างต่ำ แต่สถานการณ์ดีขึ้นในปัจจุบัน ปัจจัยด้านบวกที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นยังคงลงทุนในประเทศไทยอยู่ คือ การมีวัตถุดิบเป็นของตัวเอง การมีโครงสร้างพื้นฐาน

ที่ดี และสิทธิประโยชน์ทางภาษี อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านลบที่อาจทำให้ประเทศญี่ปุ่นลังเลที่จะลงทุนในประเทศไทย คือ ปัญหาเรื่องเสถียรภาพทางการเมืองและปัญหาเรื่องอุทกภัย

นายเซยะ ซุเคกาว่า วิทยากรจากองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (เจโทรกรุงเทพฯ) กล่าวเรื่องค่าเงินบาทที่แข็งค่าขึ้นว่า ไม่กระทบต่อการลงทุนของประเทศญี่ปุ่น พร้อมยืนยันว่าแม้ประเทศไทยมีข้อเสียคือปัญหาเสถียรภาพทางการเมือง และการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ แต่นักลงทุนประเทศญี่ปุ่นยังคงนิยมมาลงทุนในประเทศไทยอยู่ เนื่องจากปัญหาค่าแรงและความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศจีน ทำให้ประเทศญี่ปุ่นต้องการย้ายฐานการผลิตมายังอาเซียน อย่างไรก็ตาม อาจปรับบทบาทของประเทศไทย จากฐานการผลิตมาเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าแทน

ดร.เนตรนภา ยาบุชิตะ นักวิชาการด้านพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า ประเทศญี่ปุ่นมองเอเชียเป็น “โรงงานของโลก” และกำลังพัฒนาสู่ความเป็นเมือง ซึ่งประเทศญี่ปุ่นจะผลักดันตัวเองเป็น “มหาอำนาจด้านความรู้และการแก้ไขปัญหา” เช่น ปัญหาสังคมผู้สูงอายุหรือระบบประกันสังคม นอกจากนั้นยังวิเคราะห์ว่า ข้อได้เปรียบของประเทศไทยเทียบกับหลายประเทศในอาเซียนและจีน คือ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ระบบสาธารณสุขโลกที่ดี และมีระบบกฎหมายและภาษีที่โปร่งใสกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

ดร.พีระ เจริญพร นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า การที่เงินเยนอ่อนค่าลงน่าจะเป็นปรากฏการณ์ระยะสั้นและส่งผลดีกับธุรกิจของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากมีข้อได้เปรียบของอัตราแลกเปลี่ยน ทำให้รายได้ที่เป็นเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการใช้จ่ายและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมทั้งวิเคราะห์ว่าประเทศญี่ปุ่นมีทิศทางการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่มากขึ้น

จากการที่เงินบาทแข็งขึ้นนี้ ถือว่าเป็นโอกาสดีที่ผู้ผลิตประเทศไทยจะปรับโครงสร้างการผลิตโดยใช้เครื่องจักรแทนแรงงาน

(อ้างอิงจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดรายวัน วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ปีที่ 23 ฉบับที่ 8240 เรื่อง มอง “อาเบะโนมิกส์” ส่งผลการลงทุนไทย? หน้า 7)

3. การประเมินผลการจัดงานสัมมนา

การสัมมนานาวิชาการในครั้งนี้ มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นที่เก็บจากผู้เข้าร่วมการสัมมนา จำนวน 70 ชุด จากผู้เข้าร่วมจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจสรุปได้ดังนี้

1) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 81.43 เป็นเพศชาย ร้อยละ 17.15 และไม่ระบุเพศ ร้อยละ 1.42

2) ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 12.86 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 8.58 และอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 4.28 และไม่ระบุอายุ ร้อยละ 2.85

3) วุฒิกการศึกษาเรียงลำดับร้อยละจากมากไปหาน้อย ได้แก่ปริญญาตรี ร้อยละ 45.17 ปริญญาโท ร้อยละ 21.43 อื่นๆ ร้อยละ 1.42 ไม่ระบุการศึกษา ร้อยละ 1.42

4) อาชีพส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ร้อยละ 64.29 รองลงมาคือข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 21.43 อื่นๆ ร้อยละ 12.86 และไม่แจ้งอาชีพ ร้อยละ 1.42

การประเมินระดับความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนา ซึ่งประเมินภาพรวมในด้านต่างๆ เช่น ความพึงพอใจด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการ วัดระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ผลการประเมินพบว่า ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจทั้งสี่ประเด็นอยู่ในระดับ “มาก” และคาดหวังว่าจะมีการจัดสัมมนาในลักษณะนี้อีกในหัวข้อหลายๆ แบบ เช่น ด้านสังคมและวัฒนธรรมของญี่ปุ่นในยุคปัจจุบัน ญี่ปุ่นกับอาเซียน เป็นต้น สามารถตอบข้อสงสัยของสังคมต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปัจจุบันได้ดี ทำให้ได้รับความรู้ดี ได้ข้อมูลรอบด้านพร้อมทั้งได้เสนอแนะให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การสัมมนาให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น ในกรณีที่ผู้บรรยายชาวญี่ปุ่น ควรมีล่ามแปลภาษาเฉพาะด้าน และควรแจกเอกสารประกอบการบรรยายของวิทยากร เพื่อให้ผู้ร่วมเข้าฟังเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น